

ŽENE U NOVINARSTVU

Dženita Sakić

Uvod

U Bosni i Hercegovini je od novinara jedino teže biti novinarka, rečenica je koju naučimo još u vrijeme studiranja. Ulaskom na vrata te, po mnogo čemu, specifične profesije, romantične iluzije o tome da ćete biti poštovane poput neke doktorice, administrativne radnice ili recimo pravnice počinju da se ruše.

Svojim istupom u javnosti nailazite na prve komentare u duhu balkanskih stereotipa iz kojih se u startu može iščitati podjela na novinare i novinarke; ta podjela zanemaruje činjenicu da i novinarke govore o problemima drugih, rame uz rame sa kolegama nose teret koji je često teži od njih (snimateljska oprema), gaze blatnjavim stazama, kilometrima pješače da bi došle do prave priče, na terenu su kad se dogodi saobraćajna nesreća ili ubistvo.

Ipak, o njima se često i u zvaničnim i u nezvaničnim izjavama govori pogrdno, a riječi se ne biraju. Zato se, kada govorimo o nasilju nad novinarkama, ne treba fokusirati samo na fizičko, jer je ono, možda, posljednje u nizu.

Primjeri

Podsjetimo se samo slučaja Martine Mlinarević. Zbog svojih tekstova i kritičkog osvrta na rad aktuelnih vlasti, verbalno je „linčovana“ i ona i njena porodica. Pored toga što je to nasilje odavno poprimilo rodnu dimenziju, doživjelo je i kulminaciju u trenutku kad se počelo govoriti i o Martininoj bolesti i kad se ispostavilo da ni žena oboljela od karcinoma dojke ne može biti zaštićena.

Dugogodišnja novinarka i ratna reporterka Arijana Sarečević-Helać često preko društvenih mreža reaguje na pojave u društvu koje, kako kaže, ugrožavaju širu društvenu zajednicu. Kada god se to desi, dobija prijeteće i seksističke uvrede.

“Riječ je o mom ličnom profilu, ja prije svega tu reagujem kao građanka, a onda kao novinarka. Međutim, radeći dugo kao novinarka, mene ljudi identificiraju kao novinarku”, kaže Saračević-Helać.

Krajem 2017. gostovala je u emisiji “Interview 20” kolegice Sanele Prašović-Gadžo u kojoj se razgovaralo o novinarskoj profesiji. “Bio je to jedan sasvim običan lagan intervju o našoj profesiji, u kojem nikoga nismo napadale”, govori. Još prije emitiranja intervjua, gledajući najavu, zamjenik sekretara Predsjedništva Bosne i Hercegovine, Dženan Selimbegović, na svom Facebook profilu, izvrijeđao je dvije novinarke, nazivajući ih “polovnjačama”, na uvredljiv način komentarišući njihov izgled. “Bilo je to strašno uvredljivo, naročito za osobu koja se drži profesionalnih i etičkih standarda”, kaže Arijana.

Ipak, zbog dinamike posla i mnogo obaveza ili možda navike da svašta otrpe, novinari i novinarke često ne prijavljuju prijetnje.

Novinarka Elma Kazagić (FTV), navodi da su novinarke često slabije pozicionirane od muških kolega te da im najčešće izmiču direktorske pozicije.

"Istraživanja 'BH novinara' pokazala su da čak tri četvrtine direktorskih i pozicija glavnih urednika drže muškarci. Dakle, ispalo je da znamo pisati o svima osim o sebi, da znamo štititi sve osim nas samih, da smo sedma sila za sve ostale, a za sebe ponajmanje".

Gorica Bukić, izvršna direktorica Radija Unsko-sanskog kantona, kaže da je u posljednje vrijeme sve više napada na novinarke u BiH te da su one u odnosu na muške kolege u dosta podređenijem položaju.

Inicijativa

"Zato se rodila ideja da se u sklopu Udruženja 'BH novinari' osnuje i "Mreža novinarki", koja bi pomogla da novinarke kroz svoj rad postanu ravnopravne sa muškim kolegama, da se na taj način prevaziđe evidentan jaz u BiH", objasnila je Bukićeva.

U Udruženju "BH novinari" kažu da je inicijativa za formiranje "Mreže novinarki" počela u maju 2018. godine, kada je Udruženje organizovalo prvu konferenciju o položaju i zaštiti novinarki u BiH.

Milica Samardžić, projekt koordinatorka Udruženja "BH novinari", za Nezavisne novine kaže da se na drugoj konferenciji rodila ideja o formiranju "Mreže novinarki u BiH".

"Druga konferencija, simbolično organizovana 8. marta ove godine, izrodila je saglasnost 56 novinarki da se formira mehanizam koji će omogućiti efektivnu borbu za dostojanstven rad i profesionalni integritet medijskih radnica", kazala je Samardžićeva.

Ističe da su organizovane i četiri edukativne radionice u Zenici, Brčkom, Tuzli i Banjaluci, na kojima su medijske radnice razgovarale o problemima sa kojima se suočavaju.

"Prije mjesec dana 11 medijskih djelatnica, uz inicijativu 'BH novinara', razvijalo je strateški plan 'Mreže novinarki', koji će u naredne tri godine biti realizovan", objasnila je Samardžićeva.

Naglašava da su se, tokom strateškog planiranja, članice saglasile da "Mreža novinarki" treba da djeluje kao sigurna kuća za sve novinarke u BiH, da solidarno i efikasno štiti njihova prava, dostojanstven i plaćen rad i zagovara jednak pristup vodećim pozicijama u medijima.

"Novinarke dožive do tri puta više kometarata na društvenim mrežama koji sadrže zlostavljanje u nekoj formi, nego njihove muške kolege", rekao je Edin Ibrahimefendić iz institucije Ombudsmena za ljudska prava u BiH.

Naglašava da svako uskraćivanje prava novinarkama po osnovu radno-socijalnih prava ima za posljedicu smanjivanje njihovog prisustva u medijima, a to sa sobom vuče i niz drugih posljedica - od smanjivanja kvaliteta rada samih medija, pa do nepostizanja ravnopravnosti žena u društvu.

Novinarka i edukatorica Arijana Saračević ukazala je na važnost da novinari, posebno oni mlađe generacije, znaju da postoji Linija za pomoć novinarima kojoj mogu da se obrate i traže pomoć u slučaju napada ili prijetnji.

Istraživanje

Posljednjih nekoliko godina, razna europska istraživanja istakla su neke prevladajuće trendove u novinarstvu koji nagovještavaju propadanje profesije. Razlozi su ponajprije:

- Pad dohotka od profesije(stagnirajuće plate/naknade, rušenje cijene rada, manji broj povlastica, neplaćeni prekovremeni rad);
- Pogoršavanje radnih uvjeta(povećanje obima posla, poslovnog tempa i zahtijevanih vještina, otpuštanja, fleksibilnosti i nejasnih uredničkih politika);

- Pojava novih oblika radnih odnosa (neredovni, nepredvidljivi i kratkoročni poslovni angažmani, poput *outsourcinga*, kratkoročnih ugovora, ugovora preko agencija za privremeno zapošljavanje itd.) i nejasnih ugovora (nedovoljno precizni opisi poslova, spajanje novinarskih i tehničkih djelatnosti).

Istraživanja pokazuju i da je nasilje nad ženama i djevojkama (fizičko, psihičko, verbalno), jedno od najraširenijih, ponavljajućih i razarajućih kršenja ljudskih prava u čitavom svijetu. Upravo to nasilje predstavlja najekstremniji oblik diskriminacije. Prema izvještaju UN-a, na osnovu podataka od 2005. do 2016. godine prikupljenih iz 87 zemalja, 19 odsto žena u dobi od 15 do 49 godina izjavilo je da su pretrpjele fizičko i / ili seksualno nasilje od strane partnera u posljednjih godinu dana. U najekstremnijim slučajevima, takvo nasilje može dovesti do smrti.

Nejednakost među spolovima i dalje traje širom svijeta, a postizanje rodne ravnopravnosti i osnaživanje žena i djevojčica zahtijevaće snažnije napore, uključujući i zakonske okvire, kako bi se suprotstavile duboko ukorijenjenoj diskriminaciji zasnovanoj na rodnoj pripadnosti, koja često proizilazi iz patrijarhalnih stavova i srodnih društvenih normi, navodi [generalni sekretar UN-a](#).

Zaključak

Zakonski okviri za rodnu ravnopravnost, a protiv diskriminacije, u BiH uglavnom postoje, kao i brojne konvencije koje je država ratifikovala. Ipak, u praksi se i dalje susrećemo sa brojnim primjerima diskriminacije, a prije svega se nedostatkom kazni i osuda takvog ponašanja. Stereotipi u društvu, obrazovanju i sveukupnom javnom diskursu i dalje su dominantni, pa se nije čuditi što i seksistički govor uperen čak i protiv onih koji su najvidljiviji u javnom prostoru, poput novinara i novinarki, često nije adekvatno sankcionisan. U tom smislu, edukacija o rodnoj ravnopravnosti trebalo bi da započne još u osnovnim školama, ali i da bude nastavljena kroz kompletno školovanje, uključujući i univerzitete.

U javnom diskursu, prije svega u medijima, novinarska udruženja moraju se što više angažovati na promociji profesije i profesionalizma i zaštiti svih medijskih radnika i radnica, imajuću u vidu da su upravo mediji oni koji kreiraju javno mnjenje.